

Update στις σχέσεις και τα συναισθήματα: Οι εφαρμογές γνωριμιών και οι κοινωνικές επιπτώσεις τους (Προκαταρκτική έρευνα)

Ευστράτιος Παπάνης, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου

Ανδρομάχη Μπούνα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου

Περίληψη

Οι εφαρμογές γνωριμιών είναι μια κατηγορία εφαρμογών που γίνονται όλο και πιο δημοφιλείς. Στις συγκεκριμένες εφαρμογές γίνεται κοινή χρήση προσωπικών πληροφοριών οι οποίες κάποιες φορές δεν είναι αληθής. Η εργασία αυτή μελετάει τους λόγους χρήσης των συγκεκριμένων εφαρμογών και τις κοινωνικές τους επιπτώσεις, όπως και τους κινδύνους ασφαλείας που θέτονται με τη χρήση αυτών των εφαρμογών. Πραγματοποιήθηκε πιλοτική έρευνα με online ερωτηματολόγιο για να διερευνηθούν τα άτομα που χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμίας. Από τα 177 άτομα που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο τα 49 άτομα δήλωσαν πως χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμίας, με τα οποία στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν ατομικές συνεντεύξεις. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως οι χρήστες θεωρούν ότι είναι πιο εύκολες και πιο αποτελεσματικές οι γνωριμίες μέσω των εφαρμογών, θεωρούν οι γυναίκες του δείγματος πως μπορείς να ερωτευτείς και να υλοποιήσεις μία πραγματική σχέση ζωής σε αντίθεση με τους άνδρες που τις χρησιμοποιούν για σεξουαλική συνεύρεση. Τέλος αναγνωρίζουν τους πιθανούς κινδύνους χρήσης των εφαρμογών και προσπαθούν να τις χρησιμοποιούν με ασφάλεια.

Λέξεις Κλειδιά: Εφαρμογές γνωριμίας, κοινωνικές σχέσεις, κοινωνικές επιπτώσεις, εξαπάτηση.

Εισαγωγή

Οι εφαρμογές γνωριμιών είναι εφαρμογές που σκοπός τους είναι οι γνωριμιαίοι ατόμων. Η χρήση τους μπορεί να είναι είτε απλή με εφαρμογές που δείχνουν σε ένα χρήστη άλλους πιθανούς χρήστες που είναι σε κοντινή απόσταση μεταξύ τους είτε πιο περίπλοκη, εφαρμογές που μοιάζουν με social media, όπου ο κάθε χρήστης έχει ένα προφίλ με τις πληροφορίες του (Τσιρώνης, 2016). Πάνω από 91 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως χρησιμοποιούν μία ή περισσότερες εφαρμογές γνωριμιών (Orchard, 2019). Οι εφαρμογές γνωριμιών εμφανίστηκαν το 2003 αλλά έγιναν δημοφιλείς μεταξύ του 2007-2008 (Quinoz, 2013). Οι πιο δημοφιλείς εφαρμογές

παγκοσμίως είναι το Tinder, Plenty of Fish, Match.com και το OkCupid, και για ομοφυλόφιλα άτομα το Grindr και Bumble. Οι εφαρμογές γνωριμιών προσφέρουν μια πληθώρα επιλογών και σε πολλαπλές σεξουαλικές ταυτότητες (non-binary, gender-neutral, polyamorous, pansexual). Τα στερεότυπα απέναντι στο γάμο ιδιαίτερα για τις γυναίκες έχουν μειωθεί συνεπώς οι εφαρμογές γνωριμίας χρησιμοποιούνται και από πολλές γυναίκες (Orchard, 2019). Οι εφαρμογές γνωριμιών φέρνουν μια «επανάσταση» στη δομή και τη μορφή των σχέσεων που επικρατούν ως κυρίαρχα πρότυπα στην κοινωνία. Εκατομμύρια χρήστες ενώ είναι ενθουσιασμένοι με τη χρήση των εφαρμογών, προβληματίζονται με το απόρρητο και την ασφάλεια αυτών των εφαρμογών αλλά και κάποιοι άλλοι χρήστες αισθάνονται αποτυχία μετά από τις κοινωνικο- σεξουαλικές εμπειρίες τους με άλλους χρήστες (Orchard, 2019). Κατά τη χρήση των εφαρμογών αρκετοί χρήστες έχουν δεχθεί αντικοινωνικές συμπεριφορές οι οποίες περιλαμβάνουν την αποστολή μηνυμάτων μίσους, την αποστολή απειλών, τη διάδοση φημών και την παρενόχληση (Dehue, 2013).

Έρευνες

Οι μέχρι τώρα έρευνες σχετικά με τις εφαρμογές γνωριμιών αφορούν τους ετεροφυλόφιλους πληθυσμούς και τα επιβλαβή αποτελέσματα που έχει η χρήση τους. Μερικά από αυτά είναι στη δια ζώσης επαφή, τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, η αντικειμενοποίηση του σώματος της γυναίκας και το ψυχολογικό στρες (Albury, Burgess, Light, Race, & Wilken, 2017), όπως και οι ρομαντικές απάτες γνωριμιών που αποσκοπούν στη σεξουαλική συνεύρεση (Buchanan & Whitty, 2014). Σχετικές έρευνες στο θέμα της απάτης υποστηρίζουν πως οι άνδρες εξαπατούν περισσότερο τις γυναίκες παρά το αντίθετο (Craker & March, 2016).

Στην Αμερική η έρευνα των Smith & Duggan (2013), κατέδειξε πως ένας στους δέκα Αμερικανούς χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών με το 66% αυτών των χρηστών να συναντιούνται δια ζώσης με τον χρήστη που γνωρίζονται και το 23% καταλήγουν να παντρεύονται.

Η έρευνα των Farnden J, Martini B and Choo K-K R (2015), παρουσίασε τα αποτελέσματα έρευνας που αφορά ανάλυση εννέα εφαρμογών γνωριμίας ως προς τις προσωπικές πληροφορίες που αποθηκεύονται στις εφαρμογές. Κατέδειξε πως αποθηκεύονται αποδεικτικά στοιχεία και τοποθεσία τα οποία θα μπορούσαν να βοηθήσουν την υπηρεσία ηλεκτρονικού εγκλήματος.

Σύμφωνα με την έρευνα του Τσιρώνη (2016), βρέθηκαν σφάλματα στην ασφάλεια των περισσότερων εφαρμογών, σφάλματα που αφορούν τη διαρροή προσωπικών δεδομένων όπως και η πραγματική ακριβής τοποθεσία.

Άλλες έρευνες έχουν επικεντρωθεί στους κοινωνικοπολιτισμικούς παράγοντες που οδηγούν τα άτομα στη χρήση των εφαρμογών και στις εμπειρίες τους πάνω στη χρήση τους (Mason, 2016).

Έρευνα των Hobbs et al. 2017, καταδεικνύει πως το 55% των συμμετεχόντων στην έρευνα ανέφεραν πως χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών για να βγουν

ραντεβού και μόνο το 25% απάντησε πως τις χρησιμοποιεί κυρίως για σεξουαλικές συνεντεύξεις.

Μεθοδολογία έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η μελέτη των λόγων χρήσης εφαρμογών γνωριμιών και των κοινωνικών τους επιπτώσεων, όπως και των κινδύνων ασφαλείας που θέτονται με τη χρήση αυτών των εφαρμογών.

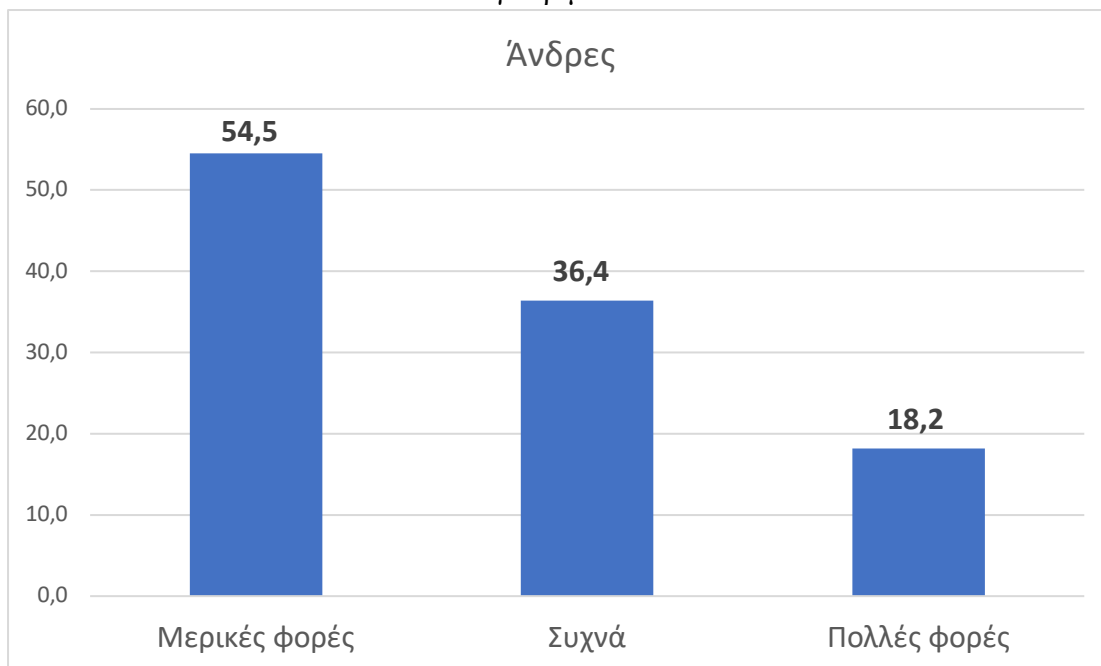
Το δείγμα της έρευνας αποτελούν 49 άτομα, 12 άνδρες και 37 γυναίκες. Από τους 11 άνδρες, οι 3 αυτοπροσδιορίστηκαν ως ομοφυλόφιλοι, 1 άτομο ως αμφιφυλόφιλο και 8 ως ετεροφυλόφιλοι. Από τις 37 γυναίκες οι 3 αυτοπροσδιορίστηκαν ως ομοφυλόφιλες, οι 3 ως αμφιφυλόφιλες και οι 31 ως ετεροφυλόφιλες. Οι ηλικίες των ανδρών του δείγματος κυμαινόταν από 21- 30 ετών και των γυναικών του δείγματος από 31- 45 ετών.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των στοιχείων της έρευνας είναι το ερωτηματολόγιο και οι ημιδομημένες συνεντεύξεις. Πριν τις συνεντεύξεις, προηγήθηκε πιλοτική έρευνα με ερωτηματολόγιο σε 177 άτομα (τυχαία δειγματοληψία), η οποία είχε ως στόχο τον εντοπισμό των ατόμων που χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών. Από την πιλοτική διανομή του ερωτηματολογίου προέκυψαν 49 άτομα που χρησιμοποιούν και ήταν θετικά στην πραγματοποίηση συνέντευξης. Χρησιμοποιήθηκε ποσοτική και ποιοτική μέθοδος στη συλλογή των δεδομένων. Τα τελευταία χρόνια ενισχύθηκε η τάση χρησιμοποίησης «μεικτών» ή συνδυαστικών μεθόδων έρευνας και αποστασιοποίησης από τη διαμάχη ποσοτικού και ποιοτικού (Creswell, 2003· Creswell & Plano Clark, 2007). Οι μεικτές μέθοδοι έρευνας αναδύθηκαν κατά τα μέσα προς το τέλος του 1990 (Tashakkori & Teddlie, 2003·Johnson & Onwuegbuzie, 2004), οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά, προσφέροντας στους ερευνητές μια πληρέστερη ερευνητική προσέγγιση κατά τη συλλογή και την ανάλυση των δεδομένων (Brannen, 2005· Johnson & Onwuegbuzie, 2004· Mingers & Brocklesby, 1997· Niglas, 2004· Onwuegbuzie & Leech, 2005· Sale, Lohfeld & Brazil, 2002).

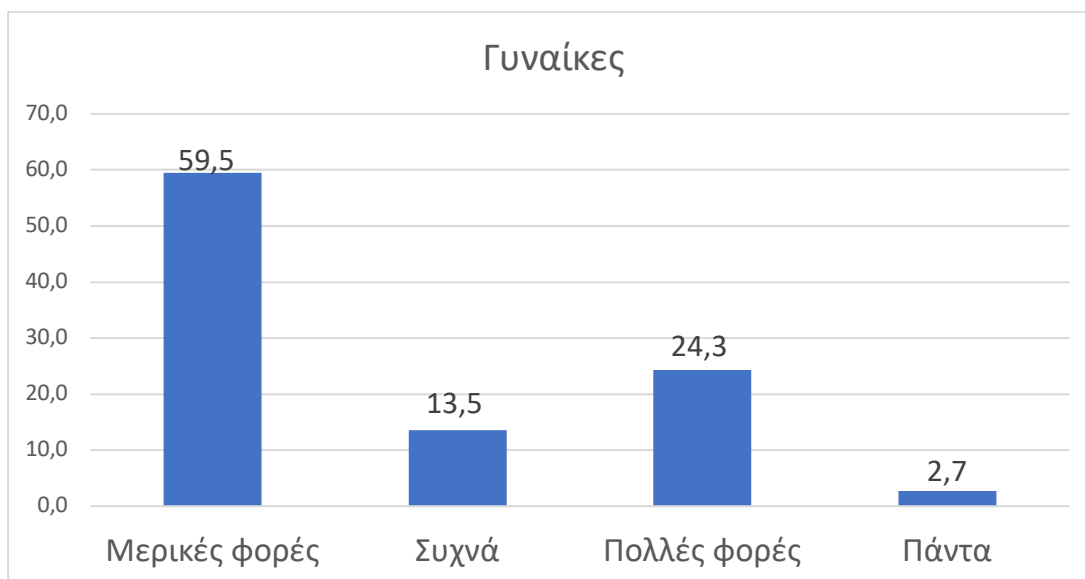
Αποτελέσματα της έρευνας

Ως προς την ερώτηση ποιας εφαρμογής χρησιμοποιούν ή έχουν χρησιμοποιήσει το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε την Badoo και την Romeo, αντίστοιχα οι γυναίκες του δείγματος τις εφαρμογές Tinder και Badoo. Στη συνέχεια στην ερώτηση πόσο συχνά χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών, το 54,5% απάντησε μερικές φορές, το 36,4% συχνά και το 18,2% πολλές φορές (Γράφημα 1α) αντίστοιχα οι γυναίκες απάντησε το 59,5% μερικές φορές, 13,5% συχνά, 24,3 % πολλές φορές και 2,7% πάντα (Γράφημα 1β).

Γράφημα 1α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν τη συχνότητα χρήσης εφαρμογών γνωριμιών

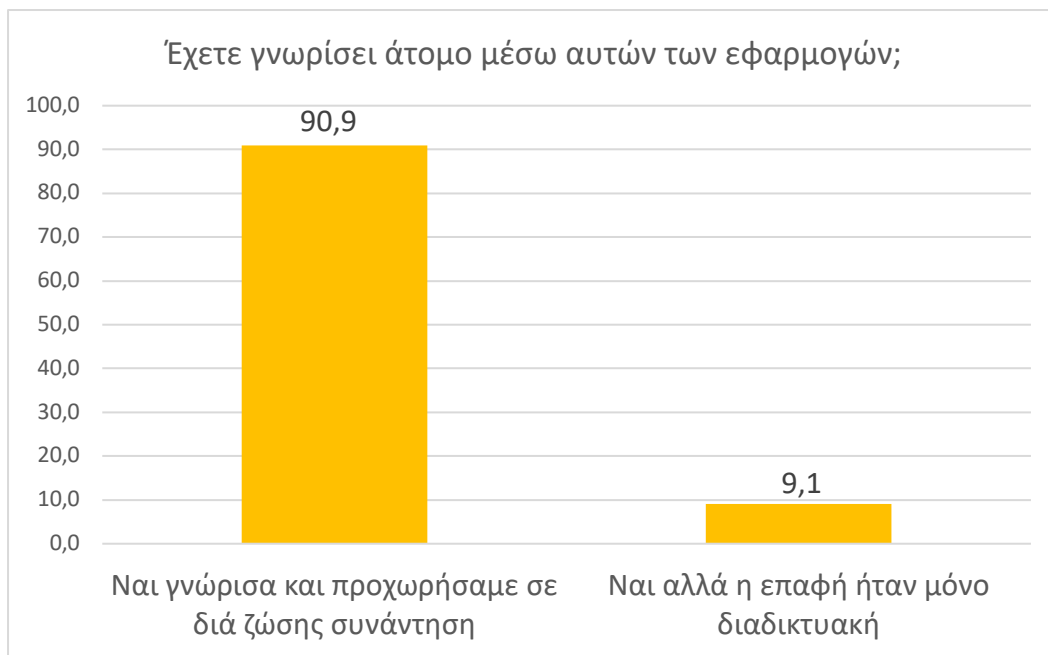

Γράφημα 1β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν τη συχνότητα χρήσης εφαρμογών γνωριμιών

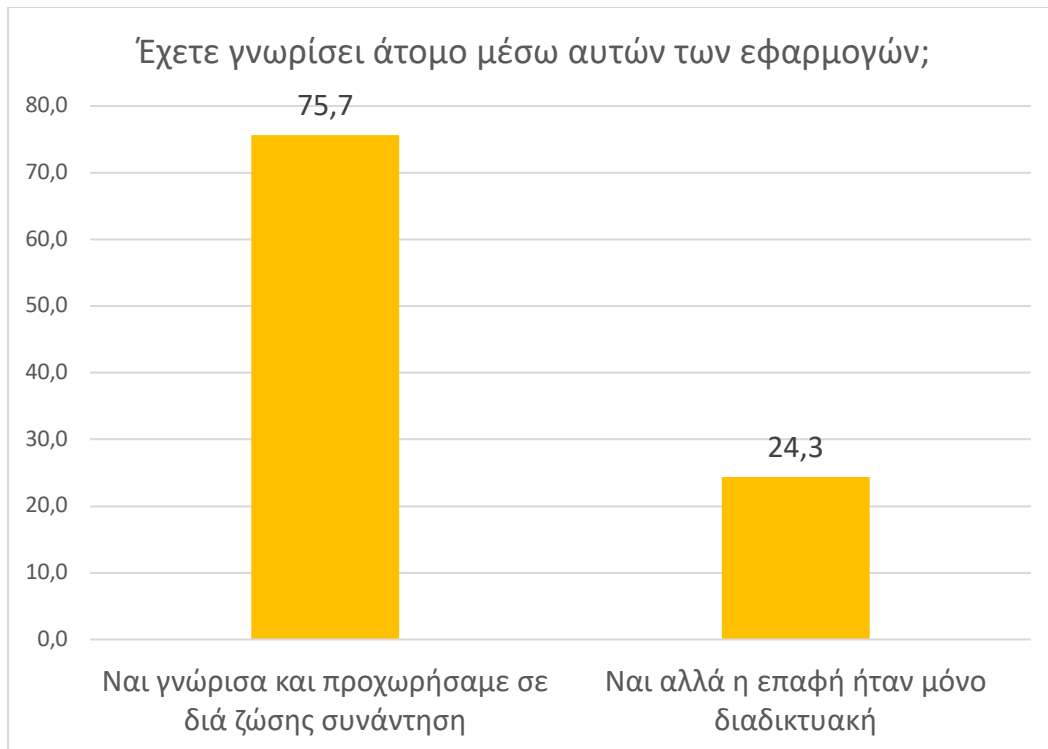

Στη συνέχεια ρωτήθηκαν εάν έχουν γνωρίσει άτομο μέσω αυτών των εφαρμογών. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών και των γυναικών απάντησαν πως έχουν γνωρίσει άτομο και έχουν προχωρήσει σε δια ζώσης συνάντηση, ένα μικρότερο ποσοστό απάντησε πως η επαφή τους ήταν μόνο διαδικτυακή, με μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών (Γράφημα 2α & 2β).

Γράφημα 2α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν το είδος της γνωριμίας τους με άλλα άτομα μέσω των εφαρμογών

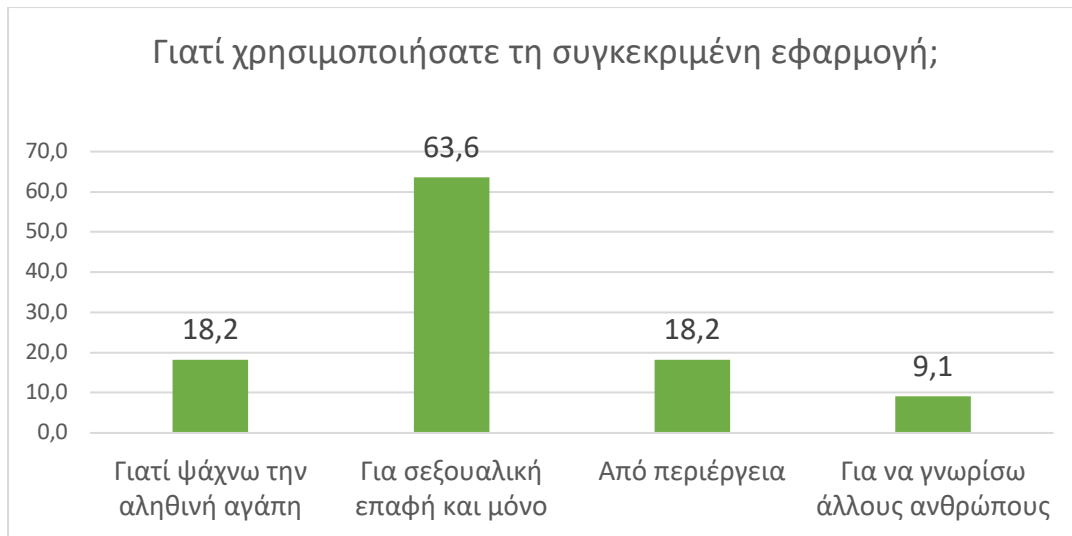

Γράφημα 2β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν το είδος της γνωριμίας τους με άλλα άτομα μέσω των εφαρμογών

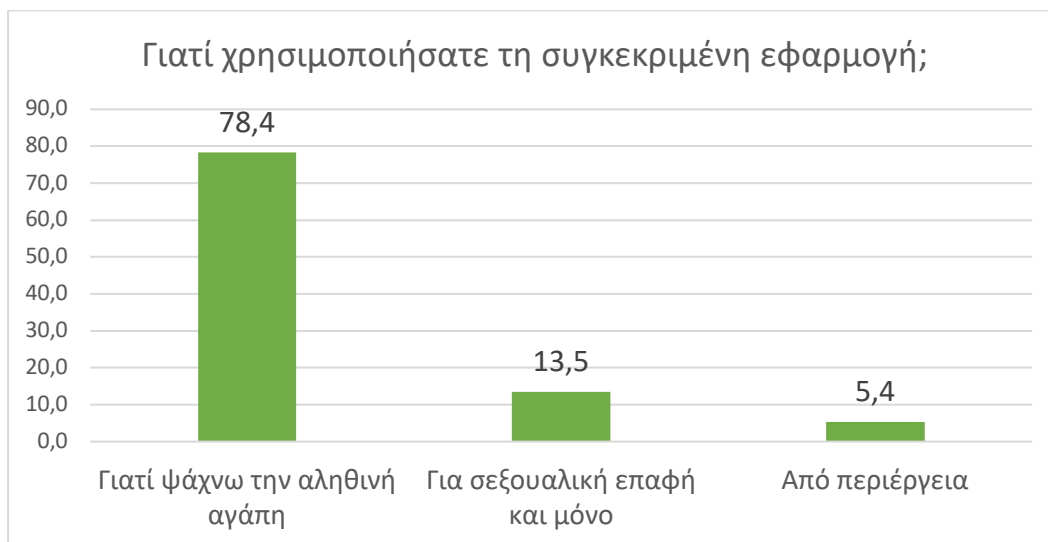

Στη συνέχεια συζητήθηκαν οι λόγοι που χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών. Οι περισσότεροι άνδρες του δείγματος (63,6%) απάντησε για σεξουαλική επαφή και μόνο (Γράφημα 3α). Χαρακτηριστικά είπαν «όταν νιώθω μοναξιά μπαίνω στην εφαρμογή, λέω αυτό που θέλω και εάν θέλει βρισκόμαστε» (Α, 5), «δεν μπορείς να πεις στην κοπέλα έλα να πάμε σπίτι μου ενώ είναι πιο εύκολο να το γράψεις» (Α, 7). Αντίθετα οι γυναίκες απάντησαν το μεγαλύτερο ποσοστό (78,4%) πως χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών γιατί ψάχνουν την αληθινή αγάπη (Γράφημα 3β), «νομίζω πως όταν μαθαίνεις για τον άλλον από την αρχή πράγματα για τη ζωή του, αφήνεται και μπορείς να αγαπήσεις αληθινά» (Γ, 25).

Γράφημα 3α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν το λόγο που χρησιμοποιούν εφαρμογή γνωριμίας

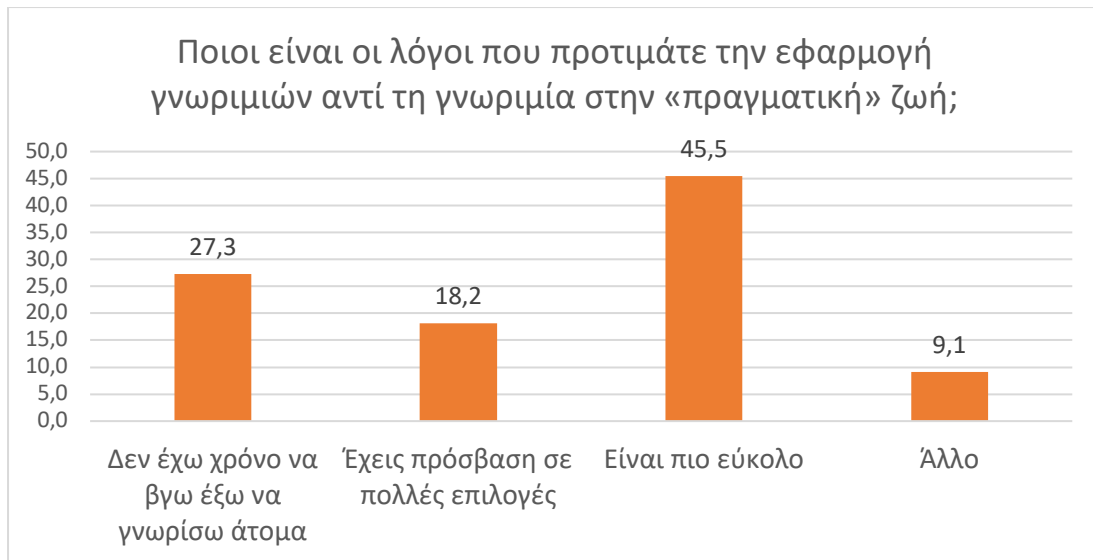

Γράφημα 3β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν το λόγο που χρησιμοποιούν εφαρμογή γνωριμίας

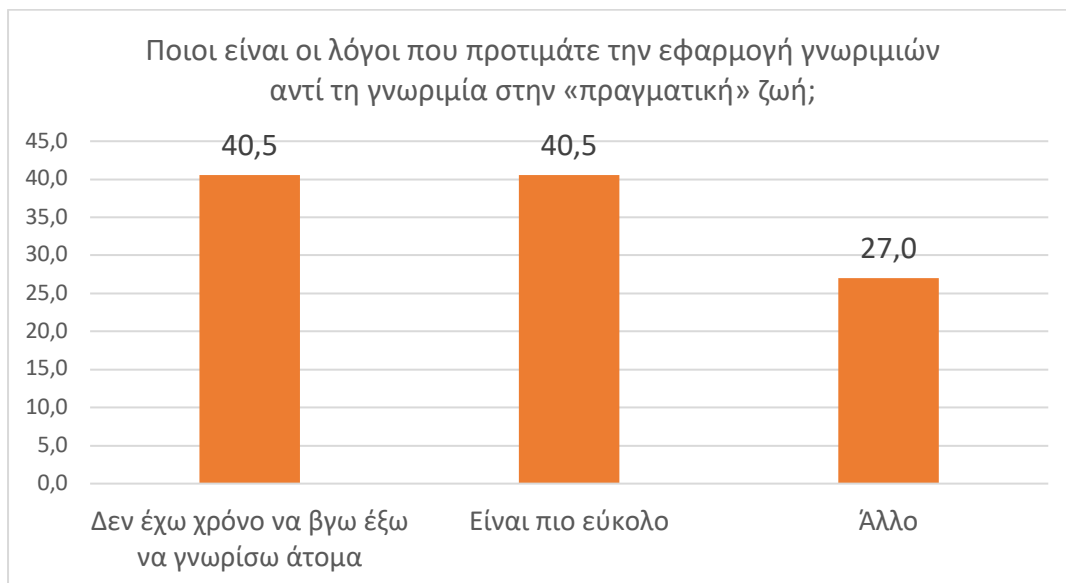

Στη συνέχεια ρωτήθηκαν για τους λόγους που προτιμάνε την εφαρμογή γνωριμιών αντί τη γνωριμία στην πραγματική ζωή, το μεγαλύτερο ποσοστό των ανδρών απάντησαν πως είναι πιο εύκολο (45,5 %), λιγότεροι άνδρες (27,3%) πως δεν έχουν χρόνο να βγουν έξω να γνωρίσουν άτομα (Γράφημα 4α). Αντίστοιχα το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών απάντησαν πως δεν έχουν χρόνο να βγουν έξω να γνωρίσουν άτομα αλλά και πως είναι πιο εύκολο (40,5%) (Γράφημα 4β).

Γράφημα 4α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν τους λόγους που προτιμάνε την εφαρμογή γνωριμιών αντί τη γνωριμία στην «πραγματική ζωή»

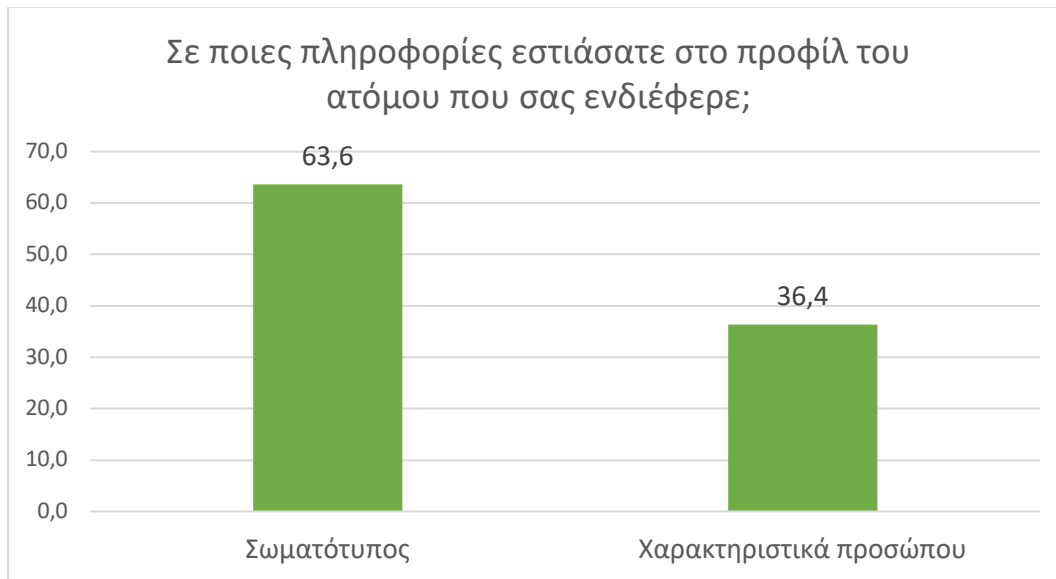

Γράφημα 4β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν τους λόγους που προτιμάνε την εφαρμογή γνωριμιών αντί τη γνωριμία στην «πραγματική ζωή»

Ακολούθησε η ερώτηση σε ποιες πληροφορίες του προφίλ τους εστίασαν στα άτομα που τους ενδιέφεραν. Οι άνδρες σε μεγαλύτερο ποσοστό (63,6%) εστίασαν στο σωματότυπο του ατόμου που τους ενδιέφερε και λιγότερο ποσοστό (36,4%) στα χαρακτηριστικά προσώπου (Γράφημα 5α). Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών απάντησαν πως εστιάζουν στο επάγγελμα του ατόμου που τους ενδιαφέρει (89,2%) και αμέσως μετά τα χαρακτηριστικά προσώπου (73%) (Γράφημα 5β).

Γράφημα 5α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν τις πληροφορίες που εστιάζουν σε άτομα που τους ενδιαφέρουν

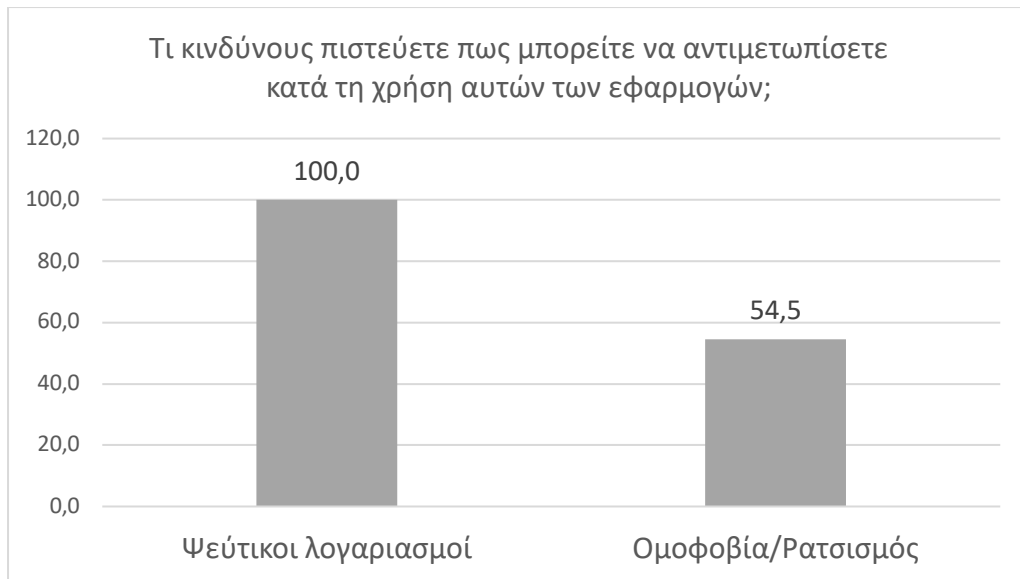

Γράφημα 5β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν τις πληροφορίες που εστιάζουν σε άτομα που τους ενδιαφέρουν

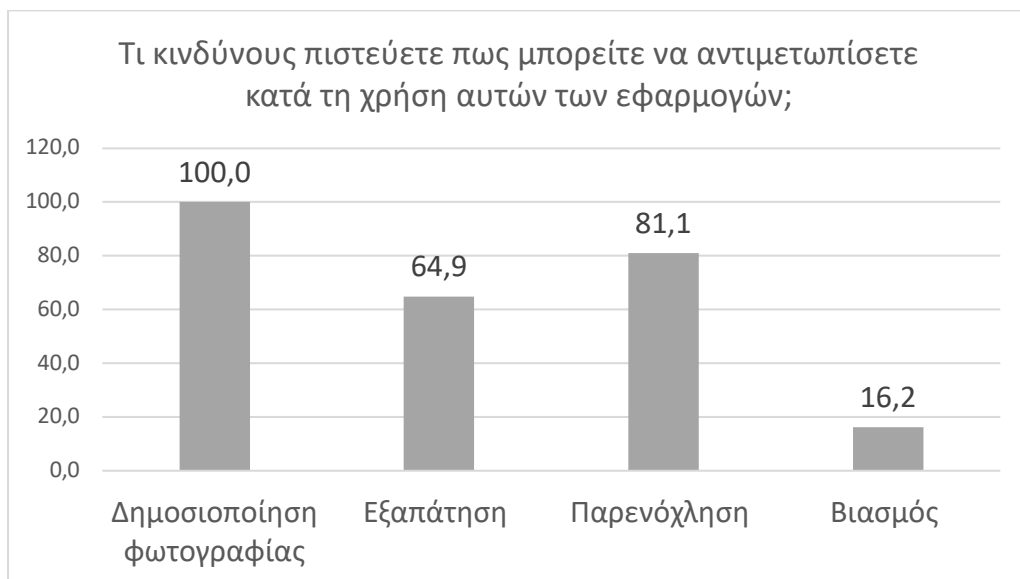

Τι κινδύνους πιστεύουν πως μπορούν να αντιμετωπίσουν χρησιμοποιώντας τις εφαρμογές γνωριμιών ρωτήθηκε το δείγμα απαντώντας όλοι οι άνδρες τους ψεύτικους λογαριασμούς και το 54,5% του δείγματος απάντησε ομοφοβία/ρατσισμό (Γράφημα 6α). Οι γυναίκες απάντησαν τη δημοσιοποίηση φωτογραφιών τους και 81% των γυναικών την παρενόχληση και 65% την εξαπάτηση (Γράφημα 6β).

Γράφημα 6α. Ποσοστά των ανδρών που αφορούν τους πιθανούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν κατά τη χρήση

Γράφημα 6β. Ποσοστά των γυναικών που αφορούν τους πιθανούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν κατά τη χρήση

Τέλος στην ερώτηση εάν πιστεύουν στον έρωτα μέσω των εφαρμογών, το 100% των ανδρών απάντησε αρνητικά ενώ οι 25 από τις 37 γυναίκες του δείγματος απάντησε θετικά.

Συμπεράσματα-Συζήτηση

Στην παρούσα έρευνα παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα των ατόμων του δείγματος που χρησιμοποιούν εφαρμογές γνωριμιών, αναφορικά με τους λόγους, τα κίνητρα χρήσης τους, και τους κινδύνους που πιθανόν θα αντιμετωπίσουν κατά τη χρήση.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, φαίνεται ότι η πλειονότητα των ανδρών χρησιμοποιεί μερικές φορές έως και συχνά τέτοιου είδους εφαρμογές, πιο συχνά σε σχέση με τις γυναίκες. Οι λόγοι που χρησιμοποιούν οι άνδρες τις εφαρμογές είναι για σεξουαλική συνεύρεση με το άτομο ενώ οι γυναίκες γιατί θέλουν να βρουν την αληθινή αγάπη όπως είπαν χαρακτηριστικά. Η Bauman (2003) υποστήριξε πως οι εφαρμογές γνωριμιών δεν είναι ιδανικές ως προς την εύρεση της ρομαντικής αγάπης, της μονογαμίας ή της δέσμευσης για μακροπρόθεσμες σχέσεις αλλά για σεξουαλικές σχέσεις. Το σώμα είναι φορέας ιστορίας που μέσα του «εγγράφεται» ο κοινωνικός κόσμος (Καρατζά, 2020), οι κοινωνικές δομές έχουν εγγραφεί στα σώματα και πράττουμε με βάση τις κυρίαρχες ιδέες. Αναπαράγουμε τις στερεοτυπικές αντιλήψεις περί σώμα άνδρα / ψυχή γυναίκα, και επιβεβαιώνουμε μέσω πρακτικών μας αυτές τις κανονικοποιήσεις (Παναγιωτόπουλος, 1999).

Οι τεχνολογίες δίνουν στους νέους μεγαλύτερη ελευθερία επιδίωξης και συνάντησης δυνητικών εραστών (Bauman, 2003). Με βάση τα παραπάνω αποτελέσματα το δείγμα της έρευνας θεωρεί πως είναι πιο εύκολη η διαδικασία των εφαρμογών γνωριμιών και τους προσφέρουν και περισσότερες επιλογές. Στη συνέχεια προκύπτει πως οι άνδρες εστιάζουν στο σώμα του ατόμου που τους ενδιαφέρει ως κριτήριο επικοινωνίας μαζί του ενώ οι γυναίκες στο επάγγελμα, κάτι που ενισχύει τα ήδη υπάρχοντα στερεότυπα της αντικειμενοποίηση του γυναικείου σώματος και γυναικείας ομορφιάς και αντίστοιχα του άνδρα «κουβαλητή». Οι κίνδυνοι εξαπάτησης από ψεύτικους λογαριασμούς είναι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι άνδρες ενώ οι γυναίκες εστίασαν στη σεξουαλική παρενόχληση και στη δημοσιοποίηση των φωτογραφιών τους. Φαίνεται ότι η αναπαραγωγή των έμφυλων διακρίσεων πραγματώνεται μέσα από τη διαμόρφωση των έμφυλων κοινωνικών ταυτοτήτων με το επικάλυμμα του βιολογικού.

Τέλος οι άνδρες δεν θεωρούν πως μέσω των εφαρμογών θα ερωτευτούν αντίθετα οι γυναίκες πιστεύουν και αναμένουν κάτι τέτοιο. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει πως οι εφαρμογές γνωριμιών διατηρούν και αναπαράγουν τις έμφυλες ανισότητες μέσω μη ορατών τρόπων χρήσης τους.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις αφορούν τους/ις ενήλικες του δείγματος και δεν μπορούν να γενικευτούν. Προς αυτήν την κατεύθυνση, μεταξύ άλλων, θα μπορούσε, να διερευνηθούν οι απόψεις σε μεγαλύτερο δείγμα, το οποίο θα επιλέγονταν με συστηματικό τρόπο και η έρευνα να επεκταθεί και σε άλλες κοινωνικές ομάδες.

Βιβλιογραφία

- Albury, K., Burgess, J., Light, B., Race, K., & Wilken, R. (2017). Data cultures of mobile dating and hook-up apps: Emerging issues for critical social science research. *Big Data & Society*, 4(2), 1–11. <https://doi.org/10.1177/2053951717720950>
- Bauman, Z. (2003) *Liquid Love: On the Frailty of Human Bonds*. Cambridge: Polity.

- Bobbs, M., Owen, St. & Gerber, L. (2017). Liquid love? Dating apps, sex, relationships and the digital transformation of intimacy. *Journal of Sociology*, 2017, Vol. 53(2) 271-284.
- Buchanan, T., & Whitty, M. (2014). The online dating romance scam: Causes and consequences of victimhood. *Psychology, Crime & Law*, 20, 261–283. <http://dx.doi.org/10.1080/1068316X.2013.772180>.
- Craker, N., & March, E. (2016). The dark side of Facebook®: The Dark Tetrad, negative social potency, and trolling behaviours. *Personality and Individual Differences*, 102, 79–84. <http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.043>.
- Dehue, F. (2013). Cyberbullying research: New perspectives and alternative methodologies. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 23, 1–6. <http://dx.doi.org/10.1002/casp.2139>.
- Farnden J, Martini B and Choo K-K R 2015. Privacy Risks in Mobile Dating Apps. In *Proceedings of 21st Americas Conference on Information Systems (AMCIS 2015)*, 13–15 August 2015, Association for Information Systems.
- Mason, C. (2016). Tinder and humanitarian hook-ups: The erotics of social media racism. *Feminist Media Review*, 16(5), 822–837. <https://doi.org/10.1080/14680777.2015.1137339>
- Orchard, T. (2019). To be a man-eater: Embodied aspirations, tensions, and lessons from the bumble dating app. Keynote address at *talking bodies: An international, interdisciplinary conference on identity, sexuality, and representation in Chester, UK* (Apr. 10-13, 2019).
- Παναγιωτόπουλος, Ν. (επιμ. & επίλ.), (1999). *Pierre Bourdieu-Η ανδρική κυριαρχία* (μτφρ.: Π. Γεωργίου, Α. Καπέλλα, Σ. Νάσαινα, Ε. Σταματέλου, Θ. Ψυχογιός), Αθήνα: Στάχυ.
- Quinoz, P. (2013). From finding the perfect love online to satellite dating and ‘loving-the-one-You’re near’: A look at Grindr, Skout, plenty of fish, meet Moi, Zoosk and assisted serendipity. *Humanity & Society*, 37(2), 181–185. <https://doi.org/10.1177/0160597613481727>
- Smith, A., Duggan M. (2013). *Online Dating & Relationships*. Pew Research Center. 21/10/2013
- Τσιρώνης, Β. (2016). *Ανάλυση της ασφάλειας εφαρμογών γνωριμιών σε κινητά τηλέφωνα*. Πανεπιστήμιο Πειραιώς: Μεταπτυχιακή διατριβή.